

چگونگی بررسی نحوه ی رفع مشکل کند نویسی دانش آموز

خدانظر رحمت زهی^۱، نسترن شیرازی^۲، سیده زهرا حسینی کیا^۳

^۱ استاد دانشگاه فرهنگیان زاهدان

^۲ کارشناس کارورزی دانشگاه فرهنگیان زاهدان

^۳ دانشجوی کارشناسی رشته ی روانشناسی

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۳/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۱/۲۷

چکیده

از ابتدای آموزش رسمی خواندن و نوشتن به کودکانمان می آموزیم که چگونه بنویسند تا بتوانند آموخته های خویش را در هر دقیقه به کار بندند. اما با کاستی ها و ضعف هایی که در آموزش نادرست این درس وجود دارد بسیاری از دانش آموزان در نوشتن کلمات آموخته شده در متن هایی به جز متن درسی مشکل ندارند. براساس آمارهای منتشر شده ی وزارت آموزش و پرورش هر ساله دانش آموزان زیادی به جهت عدم کسب مهارت درست نویسی نظام آموزشی را ترک می نمایند. اهمیت و ضرورت درس املاء و وجود مشکلات عدیده در این درس انگیزه ای شد که اقدام پژوهی حاضر در رابطه با چگونگی برطرف نمودن کند نویسی در املا نویسی انجام گیرد. هدف اصلی پژوهش بررسی و توصیف وضعیت موجود مشکلات دیکته ای یکی از دانش آموزان پایه ششم ابتدایی به نام مریم و ارائه یک تصویر روشن از مشکلات دیکته ای به معلمان و برنامه ریزان آموزشی است. مقطع ابتدایی زیر بنای مقاطع دیگر تحصیلی می باشد. در دوره ابتدایی دو درس ریاضی و فارسی (قرائت فارسی و املا فارسی کلیدی هستند و بیشترین ساعات به این دو درس اختصاص می یابد و از بین دو درس ذکر شده درس فارسی از اهمیت دو چندانی برخوردار می باشد. به طوری که بدون یادگیری درس فارسی، یادگیری دروس دیگر تقریباً غیر ممکن می باشد. یکی از مهمترین مشکلات دانش آموزان در مدرسه، ضعف در خواندن و نوشتن است. املاء نوعی نوشتن است. برای پیدا کردن راه کارها نیاز به یک سری اطلاعاتی داشتیم، نظیر این اطلاعات را از طریق خود دانش آموز، پرورنده وی، والدین و مشاور مدرسه جمع آوری کردم با توجه به این اطلاعات راه کارهایی را یافتیم و آنها را با دانش آموز به مرحله اجرا در آوردم. جملگی این راه کارها برای تقویت حافظ دیداری، تقویت توالی دیداری و تقویت حافظه شنیداری بود که مریم در آنها ضعف داشت. در پایان اجرای این راه حل ها، نتیجه خوبی از پیشرفت دانش آموز به دست آمد که امیدوارم این راه حل ها را هم سایر معلمان برای کاهش ضعف در درس املاء دانش آموز به کار ببرند.

واژگان کلیدی: کند نویسی، درس املاء، تقویت حافظه، یادگیری.

مقدمه:

املا کلمه ای است عربی به معنی پرکردن، تقریر مطلبی تا دیگری آن را بنویسد. طریقه نوشتن کلمات و به معنی رسم الخط و درست نویسی نیز آمده است. اما (دیکته) کلمه ای است فرانسوی و به معنی مطلبی است که کسی بخواند و دیگری بنویسد. در زبان فارسی کلمه ای معادل املا و دیکته نداریم ولی می توان آن را (از برنامه نویسی) یا (گفتارنویسی) نامید و منظور این است که شخص گفته های دیگران را بدون دیدن آن کلمات بنویسد. املاء نوعی نوشتن است و نوشتن یکی از جنبه های زبان است که در عمل تفهیم به کار می رود، و زبان نیز مجموعه ای است از علائم و نشانه های قرار دادی که بر معانی و مفاهیم موجود در جامعه دلالت می کند و بهترین وسیله تفهیم و تفاهم است. در تفهیم علاوه بر نوشتن از سخن گفتن نیز استفاده می شود و در تفهیم گوش دادن و خواندن به کار می رود. شکل نوشتاری زبان عالی ترین و پیچیده ترین شکل ارتباط است (نوشته پور، ۱۳۷۸) و در سلسله مراتب مهارت های زبانی (شنیدن، گفتن، خواندن، نوشتن) نوشتن آخرین مرحله است که آموخته می شود و آموخته های بنیادی و تجارب مفید مهارت های زبانی در گوش دادن و سخن گفتن و خواندن در واقع پیش نیازی برای نوشتن محسوب می شوند. در دنیای امروز نوشتن از مهم ترین وسایل تفهیم و تفاهم ارتباط به شمار می رود و در نشر عقاید و افکار و نزدیک کردن جوامع بشری و اشاعه ی فرهنگ و تمدن نقش حیاتی دارد و هم چنین یکی از اهداف اصلی در دوره ی ابتدایی محسوب می شود و نزدیک به ۳۰٪ از کل ساعت تحصیل در دوره ی ابتدایی است ولی متأسفانه در شیوه ی آموزش و هم چنین در عملکرد دانش آموزان در نوشتن مشکلات خاصی مشاهده می گردد که تاکنون هیچ برنامه ی منسجمی در نظام آموزشی برای رفع مشکلات نگارش دانش آموزان ارائه نشده است. (هومن، ۱۳۹۳، ص ۱۹) شیوه ی برخورد با مشکلات نگارشی دانش آموزان به صورت غیر علمی و سلیقه ای است و تحقیقات بسیار کمی نیز در این حیطة صورت گرفته است در این تحقیق در جهت هدف های زیر برای رفع مشکل املاى دانش آموز به نام مریم گرفته است:

- تقویت حافظه دیداری دانش آموز
- تقویت توالی دیداری دانش آموز
- تقویت حافظه شنیداری دانش آموز

امید که با انجام این راه کارها خود و همکاران بتوانیم در جهت موفقیت دانش آموزان گام برداریم.

بیان مسئله

انسان موجودی است اجتماعی که دوست دارد با دیگران ارتباط برقرار کند که این ارتباط به شیوه های مختلف مؤثر است اما مهمترین وسیله ارتباطی در جامعه انسانی زبان است که تفهیم و تفاهم بین انسانها را فراهم می کند و برای ارتباط با دیگران باید مهارت های زبانی را در جنبه های شفاهی و کتبی آن آموخته شود. مهارت های زبانی دارای چهار حوزه است:

۱. حوزه گفتاری شامل گوش دادن و سخن گفتن و نوشتاری شامل خواندن و نوشتن است. تمام کودکان از شرایط زیست محیطی عادی برخوردارند و با ورود به دبستان مهارت های شفاهی زبان که همان زبان مادری است را آموخته اند و قادر به سخن گفتن و گوش دادن است در این مرحله که وارد دبستان می شود باید خواندن و نوشتن را یاد بگیرد. مشکل اساسی دانش آموزان در مهارت نوشتن است به خصوص در نوشتن املاء که تعدادی از دانش آموزان در آن مواجه با مشکل و نمرات کمتری را دریافت می کنند و باعث عصبانیت والدین و از بین رفتن علاقه کودکان به این درس می شود و در نهایت افت تحصیلی را به دنبال خواهد داشت.

هدف اصلی از آموزش املاء ایجاد و تقویت مهارتی است که دانش آموزان بتوانند واژه ها و جملاتی را که می شنوند به درستی و با سرعت بنویسند. و باید معلمان با دقت و توجه بیشتری به این درس بپردازند.

عامل اساسی برای موفقیت در هر فعالیتی، داشتن اطلاعات لازم در آن زمینه می باشد. پس لازم بود، به اطلاعاتی در میزان علاقمندی مریم به درس املا دست یابیم؛ در این زمینه با تحقیق از معلم های دیگر و هم چنین با طرح پرسش هایی از آنان، که به شرح ذیل می باشد، دریافتیم دانش آموزان علاقه زیادی به املا ندارند.

- نظرتان در رابطه با درس املا چیست؟
- چه روش هایی را در مطالعه ی درس املا به کار می برید؟
- کدام کتاب و درس خود را بیشتر دوست دارید؟

به این ترتیب با پاسخ هایی که دانش آموزان به سوالات دادند و جمع بندی آنان به این نتیجه رسیدیم و اما بیشترین انگیزه من این بود که علاوه بر افزایش تعداد دانش آموزان علاقمند به املا، عادت هایی را در رابطه با این مهم ایجاد کنم و همچنین روش ها و طرح های مناسبی را جهت علاقمندی آنان به درس املا فراهم نمایم. حال مسأله ای که در این جا مطرح می شود این است؛ با توجه به محور بودن دانش آموزان در فعالیت های کلاس، در راستای هدف این اقدام پژوهی چه راهکارهای عملی را می توان ارائه نمود تا میزان علاقمندی دانش آموزان به خصوص

مریم به املا بیشتر شود؟ تا ضمن ایجاد زمینه ی مناسب جهت آموزش املا، زمینه ی مناسبی برای آموزش کلمات دشوار و درک معنا و مفهوم آنها، افزایش دقت و تمرکز دانش آموزان و مخصوصاً مریم در این درس نیز ایجاد شود. دانش روابط انسانی به مطالعه راه های ایجاد زمینه ها و شرایط مناسب برای زندگی و رشد افراد می پردازد. محیط و شرایط مناسب به وضعیتی اطلاق می شود که در آن افراد بتوانند از طریق دست یافتن به نیازهای منطقی خود رشد کنند. این رشد در راستای فطرت آن هاست و در نهایت، استعداد و توانایی های بالقوه ی آنان شکوفا می شود. محیط مناسب برای رشد، محیطی است که با ویژگی های موجود زنده سازگاری داشته باشد. اگر بعضی گیاهان در برخی مناطق خوب رشد می کنند و بارور می شوند، به این دلیل است که زمین و مواد ترکیبی آن و آب و هوایی محیط جغرافیایی با نیازهای آن گیاهان تناسب دارد. در کویر خشک و سوزان غیر از خار و برخی گیاهان نادر چیزی نمی روید. مدرسه، سازمان یا نهاد انسان پروری است که باید آن قدر مجهز و مهیا باشد که بتواند هر نوع استعدادی را در خود پرورش دهد. شرایط آماده سازی محیط آموزشی برای پرورش استعدادها و یا توانایی های بالقوه دانش آموزان، شناخت دقیق ویژگی های سرشتی، رشدی و رفتاری آن ها و ارائه رفتارها یا روابط مناسب با آن ها است. تعامل، رابطه دو سویه ای است که انسان ها برای رفع نیاز و انگیزه برای زندگی ایجاد می کنند. ارتباط و تعامل سبب می شود انسان سلامتی و آرامش بیشتری را احساس کند. نخستین ارتباط و تعامل اجتماعی در بستر خانواده شکل می گیرد و خانواده ها می توانند برای اعضای خود و حتی جامعه مفید و مضر باشند. ارتباط و تعامل می تواند نقش پیشگیرانه از انواع آسیب ها و اختلالات داشته باشد. (کریمی، روان شناسی اجتماعی، ۱۳۸۰)

ارتباط و تعامل زیر بستری دارند که در رابطه بروز و ظهور می کنند و در سنت و سیره معصومین علیهم السلام موکدا قهر بودن و عدم ارتباط و تعامل نهی شده است. ما در زندگی روزمره ارتباطات گوناگونی داریم، ارتباط با خودمان، محیطمان و طبیعت. کسی که نتواند با خود، محیط و طبیعت سازگاری خوبی داشته باشد فرد سالمی نیست. حضرت علی «ع» خطاب به کارگزاران می فرماید: «انعطاف پذیر و انتقادپذیر باشید، انتقامجو، عیب جو و بهانه گیر نباشید. با آرامش و احترام به حرف دیگران گوش کنید، حرف دیگران را قطع نکنید و امین و رازدار باشید.» همه معصومین «ع» با بیان های مختلف به تاکید ارتباط و تعامل اشاره فرمودند که به طور مثال احترام و تکریم، احساس همدلی، اخلاق تشکر و قدردانی، خوش بینی، فضایل اخلاقی، دین داری، صداقت، محبت و مهربانی، کارگشا بودن، تحمل و صبر و مدارا، رعایت حقوق دیگران، امیدواری، شنونده خوب بودن و بسیاری دیگر حکایت از مهارت ها و ایجاد ارتباط در زندگی بشر دارند) جمعی از مولفان، روان شناسی اجتماعی، ۱۳۸۲)

تبیین وضعیت موجود:

یکی از دانش آموزان به نام مریم که در نوشتن املا مشکل داشت کند نویسی و بد خطی و جا انداختن بعضی حروف مخصوصاً آخر کلمات چند باری که از من وقتی کنارش بودم کمک گرفت توانست درست بنویسد پس من به این فک افتادم که در این زمینه کار کنم و حداقل بتوانم به یک نفر در بهتر شدن املاش کمک کنم. از آنجایی که دیکته یکی از مهمترین مواد درسی دانش آموزان محسوب می شود. که آن نیز به علت مهم بودن مهارت های نوشتاری است، شاید بتوان دلیل این امر را در عینی بودن مهارت های نوشتاری دانست که امکان تحلیل مشکلات کودک را فراهم می سازد. با توجه به اهمیت موضوع سعی کردم دقت و تعمق بیشتری در درس املاء دانش آموزان داشته باشم. بنابراین مشکل این دانش آموز فکر را خیلی مشغول کرده است. از آنجایی که وظیفه شغلیم ایجاب می کرد سعی کردم برای حل این مشکل راه حلهایی پیدا کنم تا شاید بتوان با به کار گرفتن این شیوه ها به کودکانی که به علت ضعف در دیکته به آنها برچسب کم ذهنی، تنبلی، حواس پرتی، عقب مانده زده می شود کمک کرد. (مطهری، ۱۳۹۲، ص ۲۱)

اهداف پژوهش:

اهداف کلی

۱. آشنایی با شیوه های نوین املاء نویسی در دوره ابتدایی به منظور کشف نقاط ضعف و قوت با توجه به دو کتاب بخوانیم و بنویسیم.
۲. آشنایی معلمان با روش های جدید تدریس املاء
۳. توجه به این نکته که در تدریس املاء از دروس دیگر هم استفاده کرد.
۴. دانش آموز باید مفاهیم درس املا را در ابتدایی به طور کامل فرا بگیرد.

اهداف جزئی

۱. تشخیص اشکالات املائی دانش آموزان و کوشش جهت رفع آنها
۲. ارزشیابی و تمرین آموخته های نوشتاری دانش آموزان
۳. افزایش مهارت های زبان آموزی از طریق افزایش گنجینه های واژه گان
۴. تعداد جلساتی که در هفته به این تدریس کتاب فارسی درس املا ابتدایی اختصاص داده شده است .
۵. تعداد دروس کتاب درسی با رعایت پیچیدگی مفاهیم کتاب فارسی درس املا ابتدایی

فرضیه یا سئوالات پژوهشی

۱. روش های جدید دیکته نویسی در مدارس کدامند ؟
  ۲. تا چه اندازه معلمین برای املاء گفتن از روش های جدید استفاده می کنند ؟
  ۳. از نظر معلمان تأثیر روش های جدید املاء بر یادگیری املاء به چه میزان است ؟
- بنا بر این بعد از در نظر گرفتن مسائل و مواردی که ذکر گردید، زمانبندی کتاب فارسی درس املا ابتدایی را بررسی و تدوین می نمایم.

اهداف رفتاری:

عناصر برنامه درسی ملی				عنصر	حیطه و سطح در بلوم	اهداف (با رعایت توالی محتوای درسی) انتظارات در پایان آموزش	هدف های رفتاری آموزشی
تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق							
عرصه ارتباط با							
خود	خدا	خلق	خلقت				
		*		تفکر	شناختی	اندیشیدن در مورد توانایی های دیگران و چگونگی تدریس کتاب فارسی درس املا ابتدایی	
		*		ایمان	عاطفی	علاقه به استفاده از نتایج تدریس کتاب فارسی درس املا ابتدایی	
		*		علم	شناختی	آگاهی و اطلاع از کاربرد این درس در زندگی روزمره	
		*		عمل	شناختی	تفکر در مورد دانستنی های تدریس کتاب فارسی درس املا ابتدایی	
		*		اخلاق	عاطفی	ایمان و باور داشتن به فراگیری تدریس کتاب فارسی درس املا ابتدایی	
*				تفکر	شناختی	فکر کردن در مورد توانایی های دیگران و مفاهیم درس و زندگی چه ارتباطی با هم دارند	
*				ایمان	روانی حرکتی	علاقه به استفاده از عمل کاربرد درس و محاسبه های مربوط به محیط بیرون و طبیعت	
*				علم	شناختی	درک و آگاهی از اندازه گیری آفریده های خداوند در طبیعت	
*				عمل	روانی حرکتی	استفاده از درس در طبیعت	
		*		اخلاق	شناختی	اندیشیدن در مورد اینکه در طبیعت چگونه می توان از این روش استفاده کرد و خدا نیز چگونه به کار برده است.	
		*		ایمان	روانی حرکتی	ایمان داشتن به اینکه می توانم با تدریس کتاب فارسی درس املا ابتدایی بهتر زندگی کنم	
		*		تفکر	شناختی	درک و آگاهی نسبت به شناخت این درس به عنوان نعمت الهی	

انتظارات

وجود تعامل بین معلم و دانش آموزان در فراگیری درس املا
 فعالیت بر اساس اهداف معین واز پیش تعیین شده در فراگیری درس املا
 طراحی منظم با توجه به موقعیت و امکانات درس املا
 ایجاد فرصت و تسهیل یادگیری در فراگیری درس املا

ادبیات و پیشینه تحقیق

پیشینه‌ی پژوهش عبارت است از بررسی تحلیلی آثار صاحب‌نظران و پژوهشگران در یک موضوع خاص. از این رو، فعالیت‌های فکری (تحلیلی و انتقادی) است که طی آن پژوهشگر، متون و آثار موجود در زمینه‌ی پژوهش را شناسایی می‌کند و بر اساس یک الگوی مشخص و با در نظر داشتن هدف خاص پژوهش خود، آنها را بررسی، تحلیل و نقد می‌کند تا در راستای پژوهش خود از آنها استفاده کند. (پریخ و فتاحی، ۱۳۸۴)

الف) مبانی نظری :

عمل نوشتن، از دیدگاه والاس و ا. مک لافلین (ترجمه: م. تقی منشی طوسی، ۱۳۷۳) با چند مهارت سرو کار دارد از جمله: توانایی نگهداری موضوع در ذهن، تنظیم موضوع به صورت کلمه‌ها، ترسیم گرافیکی شکل هر حرف و کلمه و... به عقیده‌ی آنها، جای شگفتی نیست که بسیاری کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری از فعالیت‌های زبان نوشتاری بیزار و تا حد امکان گریزان باشند. در رابطه با اجرای روش‌های فعال یاددهی و یادگیری در کلاس، بریان‌ج، کرتی (مترجم: فروغ تن‌ساز، ۱۳۷۳) بر این نکته تأکید دارد که از جمله نتایج مفید برنامه‌هایی که دانش‌آموزان در آن فعال هستند؛ احساس رضایتی است که برای دانش‌آموز از شرکت مفید و فعالیت بدنی، حاصل می‌شود که این امر به نوبه‌ی خود در نگرش آنان نسبت به فعالیت، اعتماد به نفس داشتن و مهارت‌های همکاری‌های اجتماعی و خلاقیت تأثیر می‌گذارد. (مطهری، ۱۳۹۲، ص ۲۸)

موسوی زنجانرودی (۱۳۷۸) نیز محبت و تشویق را در تمریم و تربیت بسیار مؤثر می‌داند و عقیده دارد که: پایه‌ی حیات بشری بسته به محبت است، محبت به هرکسی کاری است به یاد ماندنی و فراموش ناشدنی. این محبت است که یک عمر، انسان را در حفاظت خود محکم و سالم نگه می‌دارد و سلامت حیات او را بیمه می‌کند و در سرنوشت او نقش مهمی را ایفا می‌کند و ریشه عمیق روانی و روحی دارد. محبت یک مسئله فطری است و بشر طالب آن است. او توقع دارد. توقع از پدر، توقع از مادر، مربیان، معلمین و دیگران که در حاشیه قرار دارند. یکی از مباحث عمده در پژوهش پیرامون درس املا، موضوع «علل غلط‌نویسی دانش‌آموزان در املا» است که تاکنون تحقیقات بسیار در مورد آن صورت گرفته است. جعفریان یسار (۱۳۸۶) در این رابطه به دلایل زیر اشاره دارد:

۱. آسیب‌های زیستی یا ژنتیکی: مانند دیس‌گرافی یا دیسلکسی (آینه نویسی و وارونه نویسی)

۲. نبود هماهنگی کامل بین مغز و چشم و دست.

۳. وجود تفاوت بین زبان مادری و زبان نوشتاری.

۴. آموزش ناکافی، ناصحیح و غیر روشمند.

۵. نداشتن دقت و تمرکز دانش‌آموز در نوشتن و یادگیری مفهوم کلمات و...

ایشان برخی از «راهبردهای افزایش مهارت نوشتن (یا درست‌نویسی)» را چنین بیان می‌کنند: رونویسی دانش‌آموز از مطالبی که به آن‌ها علاقه دارد؛ خواندن برنامه‌ای و هدف‌دار؛ بازنویسی با ایجاد تغییرات جزئی؛

هم‌چنین برخی «راهبردهایی برای تقویت درست‌نویسی (هدف املا)» که شامل: انجام تمرینات تقویت شنیداری و دیداری و بهره‌گیری از روش چند حسی است. نویسنده‌ی مقاله «روش آموزش و افزایش مهارت درست‌نویسی «فرنالد» را در تقویت املا دانش‌آموزان مؤثر می‌داند. (هومن، ۱۳۹۳، ص ۲۵) پژوهش‌های بسیاری (برای مثال: بهروزیان، ۱۳۸۶؛ حسینی، ۱۳۸۷) در مورد رابطه میان بازی و تأثیر آن در یادگیری انجام شده است. که حداقل در یک زمینه، یافته مشابهی را تأیید می‌کنند: تجارب یادگیری فعال در زبان آموزی، خواندن، نوشتن و تشخیص حروف، در کودکان بسیار مؤثر است؛ به گونه‌ای که یادگیری همراه با بازی و فعالیت، به مراتب سریع‌تر و بهتر از زمانی بوده است که به صورت غیرفعال به کودکان آموزش داده می‌شود؛ به خصوص اگر این فعالیت‌ها همراه با بازی‌های کنترل خویشتن همراه شوند. در مقایسه با جعفریان یسار (۱۳۸۶)، علوی مقدم و مریمزاده (۱۳۸۹) به یافته‌های جدیدتری در زمینه‌ی علل غلط‌نویسی دانش‌آموزان و راه‌حل آن دست‌یافته‌اند. همین‌طور در این پژوهش به ویژگی یک املا مناسب اشاره شده که برخی از آن‌ها عبارتند از:

الف) وحدت موضوع بسیار مؤثر است و از املا گسسته باید پرهیز کرد. به بیان دیگر ارتباط معنایی بین جمله‌ها و عبارات املا باید رعایت شود.

ب) ساختار داستانی و روانی می‌تواند بهترین املاها را بسازد. ساختار روایی متن. انگیزه‌ی پیگیری را در دانش‌آموز تقویت می‌کند. مثل گفتن یک قصه یا داستان در یک املا تقریری. (مطهری، ۱۳۹۲، ص ۳۱)

دانش‌آموز از نظر عملیاتی: در این تحقیق منظور از دانش‌آموز کودکی است که در پایه‌ی ششم مدرسه دخترانه حضرت معصومه کنارک روستای پزم تیپ به تحصیل اشتغال دارد. حافظه‌ی بینایی از نظر علمی: توانایی به خاطر سپاری و یادآوری مجدد یک کلمه و یا شیء که

دیده است می باشد و ضعف آن در املاء باعث می شود که کودک مثلاً صداها را خوب در ذهن خود نسپارد و بعد برای نوشتن کلمات، آن صداها به یادش نیاید و نتواند آنها را به خاطر بیاورد. حافظه توالی و بینایی و شنوایی، توانایی به یاد آوردن چند کلمه یا شیء که قبلاً دیده یا شنیده باشد. (کرک ساموئل، چالفانت، جیمز، ۱۳۷۷)

ب) پیشینه عملی:

هاشمی کاشی ثانی (۱۳۸۷) در اقدام پژوهی خود تحت عنوان «چگونه توانستم با روش املائی آموزشی و مشارکت دانش آموزان سطح نمرات درس املا را ناباورانه ارتقا دهم؟» و در کلاسی با جامعه‌ی آماری ۳۲ نفر، به برخی از راهکارهای مشارکتی در تقویت املا پرداخته است. این راهکارها عبارتند از: مطالعه‌ی کتاب‌هایی در زمینه‌ی اختلالات یادگیری، تهیه‌ی کتاب‌های نظم و نثر مورد علاقه‌ی اکثریت دانش آموزان، استفاده از نظر شاگردان و اولیای آنها، بهره‌مندی از نظر اساتید محترم، تقسیم ساعات املا به دو قسمت ۱۵ دقیقه آموزش و ۳۰ دقیقه ارزشیابی.

ایشان با عمل به این راهکارها به این نتایج دست یافته‌بود: میزان علاقه‌مندی دانش آموزان به درس ادبیات را که در مهرماه ۳۷٪ بوده به ۸۵٪ افزایش پیدا کرده و میانگین نمرات املا از ۱۶/۱۲ به ۱۹/۶۵ ارتقاء یافته‌بود. در مقایسه با هاشمی کاشی (۱۳۸۷)، پروین (۱۳۸۴) به یافته‌های مفیدتری در درس املا دست یافته‌است. اقدام پژوهی ایشان تحت عنوان «درس املا و بررسی راه‌های مشارکت فعالانه دانش آموزان در درس املا» به بررسی علل بروز مشکلات در آموزش املا پرداخته‌است. او در این زمینه یافته‌های زیر را به دست آورده‌است: بسیاری از معلمان می‌پندارند که تنها روش آموختن املائی کلمات، مشق‌نویسی از روی کتاب و نوشتن دیکته از هر درس است. ولی هیچ یک از این دو راه نمی‌تواند روش مفیدی باشد. چون اولی فقط بر تمرین و تکرار طوطی‌وار تکیه می‌کند و دومی بر حافظه. املا نیز مانند سایر دروس نیاز به آموزش دارد و واگذاری آن به دانش آموزان و راهنمایی نکردن، سبب می‌گردد که دانش آموزان نتوانند آن چنان که شایسته و بایسته است در درس املا پیشرفت کنند. روش املا نوشتن یکنواخت نباشد و معلم از روش‌های دیگری به ابتکار خود استفاده نماید. آموزش املا مربوط به ساعت این درس در برنامه‌ی کلاسی نیست. بلکه اگر در همه دروس هماهنگی وجود داشته‌باشد، کمک شایانی در این راه خواهد شد. معلم به منظور گسترش دادن زمینه‌ی اطلاعات لغوی، تسهیل در فهم لغات مشکل و رسیدن دانش آموزان به مراحل و سطوح بالای یادگیری، باید از لغات هم‌خانواده، مشتقات و کلمات متضاد استفاده نماید. لازم است دانش آموزان قواعد درست‌نویسی، رسم الخط مطابق با بخش‌نامه‌های ارسالی، چگونگی تصحیح املا و بارم غلط‌های املائی را قبلاً یاد بگیرند. بهتر است در حضور دانش آموزان مطابق با دستورالعمل تصحیح املائی فارسی مصوب دفتر برنامه‌ریزی و تکالیف کتاب‌های درس تصحیح املا صورت گیرد. (مطهری، ۱۳۹۲، ص ۲۸)

ضرورت حل مشکل:

اگر از ابتدا ضابطه و قانونی در تعلیم املاء داشته باشیم، راحت تر هستیم. (صفاپور، عبدالرحمان) خوب نوشتن نوعی توانایی است که معلمان نقش مهمی در ایجاد این توانایی در کودکان را دارند. (زندى، بهمن ۱۳۷۹) لازم به ذکر است که املاء و فارسی زیربنای سایر دروس هستند. برای مثال اگر دانش آموزی ریاضی را درست نفهمد دلیل آن همیشه ندانستن ریاضی نیست. گاهی اوقات شاگرد موضوع را نمی‌تواند درست بخواند و یا نمی‌تواند درست بنویسد بنابراین نمره نمی‌آورد. و این امر باعث شکست دانش آموز در زمینه‌ی تحصیلی او شده و اعتماد به نفس او را پایین می‌آورد.

حال با توجه به موارد مطرح شده در این فعالیت علمی، اهداف زیر را دنبال می‌کنم:

- ۱ - راهبردهای چگونگی املا نویسی را با توجه به شرایط سنی و سطح توانایی دانش آموز آموزش دهم.
- ۲ - مهارت نوشتن را در مریم افزایش دهم.
- ۳ - اعتماد به نفس مریم را بالا ببرم.
- ۴ - مهارت خواندن را در مریم پیشرفت دهم.
- ۵ - دقت و توجه و تمرکز را در مریم تقویت کنم.
- ۶ - علاقه‌مندی مریم را به درس املاء افزایش دهم.

روش تحقیق

روش تحقیق به صورت اقدام پژوهی و جمع آوری منابع کتابخانه ای بوده است.

جمع آوری اطلاعات

جهت تبیین دقیق مسئله نیاز به اطلاعات بیشتر و دقیق تر می باشد که می بایست به طریق علمی و با رعایت ویژگیهای جمع آوری اطلاعات اقدام نمود. بنابراین با توجه به ماهیت مسئله لازم بود از روش های مختلف جمع آوری اطلاعات استفاده شود که روش های بکار گرفته شده در این پژوهش عبارتند از:

الف) مصاحبه

ب) مشاهده

ج) بررسی اسناد و مدارک

د) مطالعه ی کتابخانه ای

ه) استفاده از نظرات همکاران

اقدامات راه حل های پیشنهادی:

با در نظر گرفتن عوامل مطرح شده و راهکارهای پیشنهادی اقدامات زیر را جهت رفع مشکل به انجام رساندم:
از بین راهکارهایی که که برای بر طرف نمودن مشکل املاء پیشنهاد شده بود با توجه به شرایط و امکانات مدرسه و ظرفیت دانش آموز و محدودیت زمانی روش های زیر را در کلاس اجرا کردم :

- روش چند حسی
- خواندن شعر و الگوی به یاد سپاری
- استفاده از خمیر بازی
- کشیدن نقاشی با کلمات
- برای افزایش اعتماد به نفس
- دادن مسئولیت به مریم
- از بین بردن موقعیت های استرس زا برای مریم در مدرسه
- مریم را در گروهی قرار داده که راحت ترین موقعیت را داشته باشد...
- دو تصویر که مشابه هم هستند اما در یک یا چند مورد جزئی با هم اختلاف دارند به مریم نشان داده و از وی خواسته شود تا تفاوت های بین دو تصویر را پیدا کند.

کارت های مقوایی را گرفته روی هر کدام یک کلمه نوشته که حرف یا نقطه و یا دندان کم یا اضافی داشته باشد و مریم نقص آن را پیدا کند...

برای تقویت هماهنگی دیداری حرکتی

- به وضعیت نشستن دانش آموز ونحوه ی گذاشتن دفتر روی میز توجه شود.

- به نحوه ی مداد دست گرفتن دانش آموز دقت شود .

- برای تقویت عضلات دست او گفته شود که کاغذ باطله یا کاغذ روزنامه را با دست هایش مچاله کند.

- کاغذهای باطله را قیچی کند.

- دکمه های لباس، بند کفش و زیپ را خودش باز و بسته نماید...

یافتن راه حل مناسب

بعد از جمع آوری اطلاعاتی در مورد مریم و اقدامات دیگری که صورت گرفت سعی کردم برای تقویت و رفع اختلال املاء در مریم راه حل های مناسبی بیابم و روزانه ۲۰- ۱۵ دقیقه در کلاس با وی کار کنم. این راه حل ها به این صورت بودند:

۱ - برای تقویت توالی حافظه دیداری مریم با توجه به مشکلاتی که در کلماتی مانند دارا ، مادر، را و... و امثال آنها داشت از یک سری حرکات بدنی و کارتهایی که کلماتی روی آنها نوشته شده بود استفاده شد .

۲ - تقویت حافظه دیداری مریم در رابطه با آموزش حروف هم صدایی مانند (ظ،ذ،ز،ض،...) با پوشاندن حروف و کلمه مورد نظر .

۳ - تقویت حساسیت شنوایی : با استفاده از صداهای ضبط شده و تشخیص صداها توسط دانش آموز و یا تشخیص صدای دوستان خود با چشمان بسته .

اجرای راه حل های انتخاب شده

قبل از اجرای راه حل های انتخاب شده جدولی برای تشویق مریم و ثبت میزان پیشرفت او ، ترسیم کردم و در کنار تابلو نصب کردم تا مریم هم آن را ببیند، قرار شد که هر املائی که از مریم گرفته می شود، نمره او در جدول نوشته شود.

در مرحله اول برای تقویت توالی دیداری کلماتی مانند "مرد" به جای "مادر" یا کلمه ی "نوزاد" به جای "نوزاد"، فعالیتهای زیر انجام گرفت:

الف- روبروی مریم ایستاده و چند حرکت بدنی انجام داده و از مریم خواسته شده تا او همان حرکات را به ترتیب انجام دهد و این امر دو باره انجام شد و تا نتیجه خوبی گرفته شد.

ب- روی یک کارت مقوایی کلماتی مانند مادر، نوزاد، دارا، سامان نوشته شده بود. به مریم نشان دادم و سپس آنها را مخفی کردم و از او خواستم که آن کلمات را به ترتیب بازگو کند. و سپس آن حروف کلمات را به ترتیب بنویسد در این مرحله زمان زیادی صرف شد سعی کردم کلمات بیشتری با مریم کار کنم تا ترتیب و توالی را خوب یاد بگیرد.

در پایان این مرحله یعنی تقویت توالی حافظه املائی از کلماتی که امکان بر عکس نوشتن حروف باشد از مریم گرفته شد و نتیجه بررسی یادداشت شد، تقریباً نتیجه خوبی بدست آمد و فقط ۲ غلط املائی داشت.

تصمیم گرفتم برای گرفتن نتیجه بهتر مرحله (ب) را بار دیگر با مریم کار کنم این کار انجام شد و دوباره از مریم املاء گرفته شد، این بار دیگر غلطی نداشت و نتیجه خوبی گرفته شد.

۲- برای تقویت حافظه دیداری مریم از مراحل ذیل استفاده شد.

الف: ابتدا دو تصویر را انتخاب کرده و یک به یک به مریم دادم و بعد تصویرها را مخفی کردم و از او خواستم که آن تصویر را نام ببرد بعد روش بالا را با سه - چهار تصویر انجام دادم تا حافظه دیداری مریم بالا برود. دو سه مرتبه این روش انجام شد تا نتیجه خوبی داد.

ب: در مرحله بعدی چند کارت تهیه کرده و روی هر کارت کلمه ای که مربوط به کلمات کتابش باشد نوشته، کارت ها را به مریم دادم تا واژه ها را به خاطر بسپرد و بعد کارت ها را از او گرفته و دور از چشم او یکی دو کارت را برداشتم و بقیه را به مریم نشان دادم و بعد از او خواستم تا کارت مربوط به واژه که برداشته شده را معرفی کند. مرتبه اول که این کار را انجام شد، مریم واژه هایی را گفت که اصلاً در بین کارتها نبود. تصمیم گرفتم واژه هایی را انتخاب کنم که در یک گروه باشد (مثلاً از گروه میوه: سیب- گلابی - هلو - موز- پرتقال) تا بتواند جواب دهد. این روش نتیجه خوبی در بر داشت. در ادامه این مرحله یک واژه که ربطی به بقیه واژه ها نداشت به واژه ها اضافه کردم و همان واژه ها اضافه شده و واژه دیگری را برداشتم. به همین ترتیب هر مرتبه یک واژه غیر مرتبط اضافه می کردم. خوشبختانه نتیجه خوبی در برداشت.

این مرحله طی ۴ جلسه ۱۵ دقیقه ای انجام گرفت تا حافظه دیداری مریم افزایش یابد.

ج- بعد از این مراحل واژه هایی را که املائی صحیح آنها به حافظه دیداری ربط داشت انتخاب کردم و به مریم دادم تا واژه ها را بخواند بعد کارتها را مخفی کردم و از وی خواستم تا املائی صحیح آن را با انگشت در هوا و بعد روی کاغذ بنویسد. وی در انجام این تمرین موفق بود. با انجام این تمرین روزانه ۱۰ تا ۱۵ دقیقه بعد از گذشت یک هفته دانش آموز پیشرفت خوبی داشت.

د- بعد از مرحله بالا روی هر کارت به جای یک کلمه ۲ یا ۳ کلمه نوشته می شد. بعد تمرین بالا دوباره انجام شد.

بعد از این مراحل، املائی از مریم گرفتم که در آن املاء کلماتی مانند صابون، صدا، حاضر، غذا و مانند اینها بود. مریم در این املاء ۶ غلط املائی داشت ولی با تشویق به او امیدواری دادم. بعد یکی از لغات را پای تابلو نوشتم مثلاً کلمه "ناظم" تا مریم آن را نگاه کند و بخواند سپس روی حرف "ظ" را پوشاندم و از مریم خواستم تا آن را با یکی از چهار حرف (ذ، ز، ظ، ض) کامل کند، بعد کلمه صحیح را نشان دادم تا اگر غلط حدس زد آن را اصلاح کند و درستش را کنارش بنویسد. این مراحل را با کلمات زیادی با حروف هم صدا پیش بردیم تا اینکه دانش آموز پیشرفت خوبی داشت. املائی بعدی که از مریم گرفتم نتیجه خیلی خوبی بدست آمد که بسیار رضایت بخش بود.

یکی از مشکلات دیگر مریم ضعف در حافظه شنوایی او بود. مثلاً به جای کلمه "رفتند" "رفتن" یا به جای کلمه "ماه" "ما" می نوشت که باید این مشکل برطرف می شد.

الف- در مرحله اول از دانش آموزان کلاس خواستم تا یکی یکی (البته نه به ترتیب نشستن بر روی میز) مریم را صدا بزنند. و مریم بعد از شنیدن صدای هر کدام نام دانش آموز را بگوید. مریم این مرحله را به خوبی پشت سر گذاشت.

ب- در مرحله بعد صدای چک آب، باران، ضربه انگشت به در و شیشه، برخورد توپ با زمین و امثال آنها را از طریق نوار کاست ضبط کردم و از مریم خواستم که به آنها گوش کند و صدای هر کدام را تشخیص دهد و بیان کند. در این مرحله مریم از جلسه اول فقط توانست دو تا از موارد را درست جواب دهد. در جلسه بعدی دوباره این مراحل تکرار و مریم خیلی خوب با صداها آشنا شد، این کار خیلی خوب صورت گرفت و پیشرفت خوبی داشت.

ج- در مرحله سوم املائی به صورت جمله ای از مریم گرفته شد که همانطور که قبلاً گفتم تمام کلمه ها را نوشت و این بار چون بیشتر روی کلمه هایی که حساسیت شنوایی داشتند تأکید کردم املائی مریم در حد انتظار بود، املائی صحیح کلمات را روی برگه ای نوشتم و همراه با یک ماژیک قرمز به مریم دادم و از او خواستم تا خود املائی صحیح کلماتی که غلط نوشته را توی برگه پیدا کند و زیر هر کلمه ای که غلط نوشته بنویسد. این نوع املاء طی سه مرحله ادامه پیدا کرد تا اینکه مریم خیلی خوب بر موضوع تسلط پیدا کرد.

در پایان املائی ترکیبی از سه مرحله کلی تقویت حافظه از مریم گرفتیم. اول متن مورد نظر را برای مریم خواندم تا او کلمه ها را در ذهن خود مجسم کند و آنها را به یاد آورد. هنگام خواندن متن از مریم خواستم تا کلمه ای را که نوشتن برایش مشکل است را بگوید و کلمه های "مصطفی، انتظار، خداحافظی" را نام برد. من هم برای اینکه خودش به صحت آن هایی ببرد. او را پای تابلو آوردم و از او خواستم تا کلمه ی "انتظار" را بنویسد. یک بار با حروف "ت"، "ز" یا "یه بار با حروف" "ت"، "ظ" و یک بار ب حروف "ت،ض" و یک بار با حروف "ط،ظ" و یک بار با حروف "ط،ز" بنویسد، و به او گفتم که به نظرش کدام کلمه زیباتر و آشناتر است او دقیقاً شکل "انتظار" را نشان داد. با کلمات دیگر هم این کار را کردم و بعد شروع به نوشتن املاء کرد، او در املایش اشتباهی نداشت. و من به موفقیت و پیشرفت وی پی بردم.

ارزیابی نتایج بدست آمده

با انجام مراحل که برای کاهش ضعف دانش آموز طی شد خوشبختانه بعد از سی جلسه دانش آموز به درس املاء خیلی علاقه مند شد و پیشرفت قابل ملاحظه ای داشت طوری که والدین مریم از پیشرفت فرزندشان ابراز رضایت کردند و پیشرفت خیلی خوبی داشت تصمیم گرفت راه کارهای انجام شده را در یک جلسه با معلم مدرسه در میان بگذارد تا معلمان هم از آن بهره ببرند. بنابراین نتیجه گرفته شد که اگر معلمان درس املاء را همان طور که جدی می گیرند روش تدریس آن را نیز مطابق با روش تدریس های ارائه شده در کتاب های مراکز تربیت معلم تدریس کنند، به نظر می رسد که دانش آموزان مشکلی در این درس نخواهند داشت. گروههای درسی نقش عمده ای در آشنایی و یاد آوری روش تدریس املاء را برعهده دارند. تا زمانی که دانش آموزان در مهارت خواندن پیشرفت نکرده اند صحبت از املاء گرفتن بی مفهوم خواهد بود. استفاده از شیوه های یاران در یاد گیری، املائی دو نفره پای تابلو، املائی کامل کردنی، املائی فرد از خودش، تصحیح کردن املاء توسط خود دانش آموز شیوه های مؤثری در روش تدریس های جدید هستند. در روش های سنتی املاء، از دانش آموز املاء گرفته می شد بدون اینکه دانش آموز در کنار معلم به غلط های خود پی ببرد فقط در آخر از دانش آموز خواسته می شد از روی غلط هایش بنویسد. شاید این روش کارآمد باشد ولی برای بهتر مسلط شدن دانش آموز به درس املاء و قوت گرفتن دانش آموزان ضعیف، روش های جدید بهتر هستند. (مطهری، ۱۳۹۲، ص ۴۱)

گرد آوری شواهد دو

نتایج مثبت: با توجه به راه کارهایی که برای کاهش مشکل مریم در درس املاء انجام گرفت مریم در درس املاء توانست خودش را به سایر دانش آموزان برساند و در نوشتن کلمه هایی که قبلاً در حیطه توالی حافظه ای مشکل داشت با انجام راه کارهایی و بالا بردن اعتماد به نفس او املائی مریم به حد ایده آلی رسید و او توانست کلمات را راحت بنویسد و در حیطه تقویت حافظه ای به خوبی توانست کلمات را به خوبی تشخیص دهد و بنویسد. مریم با پیشرفت در درس املاء اعتماد به نفس بالایی پیدا کرد به طوری که اکثر مواقع در کلاس خودش داوطلب نوشتن املاء بر روی تابلو می شد.

ارزیابی نتایج:

با بکارگیری روش های یاد شده این دانش آموز در نوشتن املاء دیگر مشکلی نداشت. با اشتیاق املاء می نوشت. دیگر در درس املاء دلهره نداشت به راحتی دفترش را در می آورد و هر کلمه ای که به او می گفتم به راحتی صدا می کشید و می نوشت. مادرش خیلی خوشحال بود می گفت: راحت شدم دیگر در خانه جنگ و دعوا نداریم و هر متنی را بگویم به راحتی می نویسد.

نکات برجسته روش آموزش املائی فارسی:

- ۱- توجه بیشتر به وجه آموزشی درس املاء نسبت به وجه آزمونی آن،
- ۲- انعطاف پذیری در انتخاب تمرینات در هر جلسه املاء
- ۳- توجه به کلمات به عنوان عناصر سازنده جمله های زبانی
- ۴- ارتباط زنجیر وار املاهای اخذ شده در جلسات گوناگون (مطهری، ۱۳۹۲، ص ۱۲)

معیارهای ارزشیابی

عناصر دیگر روش آموزش املاء، را به این صورت هم میتوان مرحله بندی کرد:
گام اول، انتخاب متن املاء و نوشتن آن روی تخته سیاه و خواندن آن
گام دوم، قرائت املاء توسط معلم و نوشتن آن توسط دانش آموزان

گام سوم ، تصحیح گروهی املاها و تهیه فهرست خطاهای املائی

گام چهارم ، تمرینات متنوع با توجه به اولویت بندی اشکالات املائی استخراج شده .

انتخاب متن : در انتخاب متن املا به موارد زیر توجه شود :

- ۱- متن مورد نظر حاوی جمله باشد و از انتخاب کلمه به تنهایی خودداری شود.
- ۲- کلمات سازنده جملات متن از حروفی تشکیل شده باشند که قبلاً تدریس شده اند.
- ۳- کلمات خارج از متن کتاب های درسی، از ۲۰ درصد کل کلمات بیشتر نباشد.
- ۴- علاوه بر جملات موجود در کتاب های درسی، با استفاده از کلمات خوانده شده، جملات دیگری هم در نظر گرفته شوند .
- ۵- در هر جلسه از کلماتی که در جلسات قبلی برای دانش آموزان مشکل بوده اند نیز استفاده شود تا بتوان درجه پیشرفت شاگردان را اندازه گیری کرد.

قرائت: معلم متن را یک بار قرائت کرده و پس از آماده شدن دانش آموزان ، آن را با صدایی بلند و لحنی شمرده و حداکثر تا دو بار دیگر قرائت می کند . البته هنگام قرائت متن املا از خواندن کلمه به کلمه خودداری کرده ، متن را به صورت گروههای اسمی و فعلی یا جمله کامل قرائت می کند تا دانش آموزان با بافت جمله و معنای آن آشنا شوند . متن املا را با سرعت مناسب تکرار می کند تا کند نویسان هم ، اشکالات خود را بر طرف نماند . تصحیح گروهی : این گام با مشارکت کامل دانش آموزان انجام می شود و معلم بدون اشاره به نام آنان تک تک املاها را بررسی و مشکلات را استخراج می کند . به این ترتیب که معلم املائی اولین دانش آموز را در دست می گیرد و به کمک دانش آموز کلمات یاد شده را رونویسی می کند . سپس املائی دومین، سومین و تا آخرین دانش آموز کلاس را در دست می گیرد و به کمک همان دانش آموز یا دانش آموز دیگری ، صورت صحیح غلط های املائی را روی تابلو ثبت می کند. البته هر جا که غلط ها تکراری بودند جلوی اولین مورد آن یک علامت (مثلاً) می زند. در پایان با شمردن غلط ها، اشکالات املائی دانش آموزان را اولویت بندی می کند .

تمرینات متنوع : در این گام معلم با توجه به مهمترین و پر تعداد ترین اشکالات املائی دانش آموزان با بکار گیری انواع تمرینات حرف نویسی و کلمه نویسی و همچنین تمرینات کلمه سازی و جمله سازی به تقویت توان نوشتاری دانش آموزان می پردازد .

راههای پیشنهادی برای تقویت املائی دانش آموزان ضعیف

با مطالعه اطلاعات جمع آوری شده در جلسه شورای معلمان جهت تقویت املا با پیشنهادات متعدد همکاران مواجه شدیم ، این پیشنهادات از این قرار بود : ۱- دقت به مشق (رونویسی) و تصحیح غلط ها و رعایت خط زمینه ۲- توجه به دست ورزی در دوره آمادگی ۳- مطمئن شدن از شناخت حروف الفبای فارسی ۴- بررسی دقیق تکلیف شب در خانه ۵- توجه بیشتر به دانش آموزان کند نویس ۶- پرهیز از حرکات اضافی موقع گفتن املا ۷- استفاده از دانش آموزان ممتاز برای روخوانی و تکرار و تمرین در کلاس ۸- توجه به نوع نشستن ۹- استفاده از کارت تند خوانی ۱۰- ترکیب صامت و مصوت ۱۱- اطمینان از تلفظ صحیح حروفات توسط دانش آموزان ۱۲- تصحیح املا توسط خود دانش آموزان (دلاور، ۱۳۹۱، ص ۳۳)

نتیجه گیری

اگر معلمان درس املا را همان طور که جدی می گیرند روش تدریس آن را نیز مطابق با روش تدریس های ارائه شده در کتاب های مراکز تربیت معلم تدریس کنند، به نظر می رسد دانش آموزان مشکلی در این درس نخواهند داشت. گروههای درسی نقش عمده ای در آشنایی و یادآوری روش تدریس املا را برعهده دارند. تا زمانی که دانش آموزان در مهارت خواندن پیشرفت نکرده اند صحبت از املا و گفتن بی مفهوم خواهد بود. انتخاب معلمان پایه ششم از بین معلمان فعال و پر انرژی کمک موثری به تقویت املا دانش آموزان می کند. هر چه تعداد شاگردان یک کلاس مخصوصاً پایه ششم کمتر باشد معلم مربوطه وقت بیشتری برای رسیدگی به دانش آموزان ضعیف در املا خواهد داشت. کمک گرفتن از اولیا فقط برای تکرار و تمرین بیشتر می تواند در تقویت املا موثر باشد. در طول زمانی که از عمر ترمیم و تربیت مدرن می گذرد، رفته رفته بر دست اندرکاران علوم طبیعی محرز گشته است که تحقیقات دانشگاهی به تنهایی پاسخگوی مسائل و مشکلات علمی آموزش و پرورش نیستند. لذا این نقطه عطفی شد برای شروع نوعی دیگر از پژوهش که بتواند مسائل واقعی محیط کلاس درس و آموزش را حل و فصل کند، این تحقیق همان اقدام پژوهی است. من نیز تلاش کردم که با استفاده از این بستر آماده برای حل مسأله ای که در کلاس خود با آن روبرو بودم، گام بردارم و برای رسیدن به وضع مطلوب تلاش کنم. هدف اساسی برنامه درسی زبان آموزی، توجه به تقویت و پرورش مهارت های چهارگانه است. به طوری که دانش آموزان در گفت و شنودها شرکت و ارتباط برقرار کنند و افکار، احساسات و نظرات خود را به دو صورت گفتار و نوشتار بیان کنند . در این راستا نوشتن، مرحله ی نهایی و متکاملی است که بر شنیدن، گفتن و خواندن استوار می گردد. چاره اندیشی برای حل مشکلات دانش آموزان در این حوزه امری بدیهی و ضروری است. معلم بایستی با کمک ابزار دقیق علمی و روان شناسی

پای به این مرحله بگذارد. روش‌های قدیمی از جمله: تکرار و تمرین خسته‌کننده و رونویسی‌های بی‌هدف، ناکارآمدی خود را در این زمینه به اثبات رسانده‌اند. این‌گونه راه‌حل‌ها نه تنها مشکلی را از دانش‌آموزان برطرف نمی‌سازد؛ بلکه نوعی ملال و دل‌زدگی را نیز پدید می‌آورد. کار یک معلم در زمینه‌ی استفاده از روش‌های مختلف تدریس را می‌توان به کار یک نقاش تشبیه کرد. همان‌طور که یک نقاش برای ترسیم و خلق یک تابلوی نقاشی از رنگ‌های مختلف استفاده می‌کند. هرگاه لازم باشد، آنها را درهم می‌آمیزد تا اثر هنر خود را به بهترین شکل ممکن به وجود آورد. یک معلم هم پس از آشنایی با اصول و مراحل اجرای الگوهای گوناگون تدریس در عمل و هنگام ارائه‌ی درس می‌تواند با تشخیص موقعیت و توجه به توانایی‌های دانش‌آموزان و بر حسب نوع مفهوم، ترکیبی از الگوهای مختلف تدریس را به کار برد. (دلاور، ۱۳۹۱، ص ۳۳) من در این طرح تلاش می‌کردم با استفاده از روش‌ها و راه‌حل‌های مختلف برای بهبود وضعیت دانش‌آموز در اشکالات املائی رایج، به ویژه تقویت حافظه‌ی دیداری گام بردارم. در این راستا سعی می‌کردم به علائق دانش‌آموزان توجه نمایم. به ویژه به روش‌هایی که با بازی و مسابقه همراه بودم؛ تا با ایجاد علاقه در دانش‌آموزان آنان را به فعالیت واداشته و آموزش درس املا را برایشان، جذاب و شیرین کنم. در پایان بایست پذیرفت که درس املا نیز مانند سایر دروس نیاز به توجه و بازنگری دارد و در این زمینه روی آوردن به روش‌های فعال تدریس، توجه به علاقه‌ی دانش‌آموزان، اجتناب‌ناپذیر است. بدین منظور می‌بایست ابتدا در نگرش و نحوه‌ی برداشت همکاران از این درس و سپس نحوه‌ی تدریس آن بازنگری‌های جدی صورت پذیرد تا یادگیری سریع‌تر و ماندگارتر ایجاد شود.

ارائه پیشنهادات

پیشنهاد به همکاران:

- همکاران محترم قبل از هر اقدامی علت مشکل را پیدا کنند و بعد با ارتباط صمیمانه ی خود با شاگردان مشکل را برطرف نمایند.
- برای یادگیری نشانه‌ها از روش چند حسی استفاده نمایند زیرا این روش باعث یادگیری بهتر می‌شود.
- از پرونده‌ی دانش آموزان استفاده کنند که نیاز ضروری است برای شناخت اولیه شاگرد.
- تشکیل جلسات آموزش خانواده هر ماه یکبار. زیرا خانواده نقش اساسی را در آموزش و تربیت فرزندان ایفا می‌کند و هر چه رابطه و تعامل بین خانواده و مدرسه یعنی والدین دانش آموزان با معلم بیشتر باشد مطمئناً این تاثیرگذاری بیشتر است.
- در تدریس خود از الگوی یادسپاری استفاده نمایند زیرا یادگیری برای دانش آموزان با این روش راحت‌تر شده و مطالب بهتر در ذهن دانش آموزان می‌ماند.
- از دادن تکالیف بی هدف در منزل بپرهیزند.
- از آن جایی که آگاهی از پیشرفت در ایجاد انگیزه تاثیر بسیار دارد، پس نیاز است که دانش آموز را از پیشرفتش آگاه کرده و نقاط قوتش را برجسته نمایند.
- جهت افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان هرگز کاری را که خارج از تواناییهای دانش آموز است از او نخواهند.
- اعتماد به نفس دانش آموزان را با یادآوری ویژگی های مثبت بالا ببرند.

پیشنهاد به اولیا:

- اولیاء محترم با مدرسه بیشتر در ارتباط باشند.
- در جلسات آموزش خانواده ی ماهانه حتماً شرکت نمایند.
- مشکلات آموزشی فرزندانشان را جدی گرفته و با معلم مربوطه همکاری لازم را داشته باشند.
- در انجام فعالیتهای مربوط به خانه که معلم کلاس برای به وجود آمدن مهارت در دانش آموز می دهد فرزندان را یاری نمایند.

پیشنهاد به مدیرمدرسه:

- گذاشتن جلسات آموزش خانواده برای اولیاء کلاس ششم در فصل تابستان.
- معرفی دانش آموزان برتر به صورت هفتگی یا ماهانه سر صف.
- تشکیل بانک جایزه در مدرسه و تشویق دانش آموزان از طرف مدیر مدرسه.
- بهتر است مدیران مدرسه در کلاسها حضور یابند و با دانش آموزان ارتباط صمیمانه برقرار نمایند.

منابع:

۱. سرمد، ز.، بازرگان، ع. و حجازی، ا. (۱۳۸۹). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگه
۲. کریمی، یوسف (۱۳۹۲). روانشناسی اجتماعی: نظریه ها، مفاهیم و کاربردها. تهران: نشر آرسباران.
۳. کریمی، یوسف (۱۳۹۰). روانشناسی اجتماعی: نظریه ها، مفاهیم و کاربردها (چاپ یازدهم). تهران: نشر آرسباران.
۴. کریمی، ی. (۱۳۸۹). روانشناسی اجتماعی: نظریه ها، مفاهیم و کاربردها (چاپ یازدهم). تهران: نشر آرسباران.
۵. وینرایت، ویلیام (بی تا). عقل و دل. ترجمه: محمد هادی شهاب (۱۳۹۴). قم: انتشارات پژوهشگاه علوم و معارف اسلامی.
۶. مارشال، کاترین وراسمن، گرچنب. (۲۰۱۴). روش تحقیق کیفی. ترجمه: مریم پارسائیان و سید محمد اعرابی (۲۰۱۶). تهران: انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی).
۷. مارشال، ک. وراسمن، گ. ب. (۲۰۱۵). روش تحقیق کیفی. ترجمه: مریم پارسائیان و سید محمد اعرابی (۱۳۷۷). تهران: انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی.
۸. سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۹۴) روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگه.
۹. سرمد، زهره، بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۹۱) روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگه.